

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ	
ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изхвърлящ №	дата 201 г.
Входящ № 451	дата 01.09.2020
София 1113, Бул. Шипчански преход № 52, бп. 17	
тел.: 02/ 879 29 95 ; факс: 02/ 870 21 91	

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дин Милко Стоянов Палангурски

на представените за участие в конкурс за академичната длъжност
ПРОФЕСОР за нуждите на секция "Нова българска история" - Институт за
исторически изследвания - БАН в професионално направление 2.2 "История
и археология", научна специалност "История на България" ("Нова българска
история - социална политика, институции, обществени организации"), обявен
в ДВ, бр. 21, 13 март 2020 г.

Единствен кандидат в конкурса е доц. д-р Росица Стоянова. Тя е
завършила специалност „история“ в СУ „Климент Охридски“ и от 1983 г. е
последователно изследовател, главен асистенти и доцент /2004 г./

**Съобразно изискванията на ЗВО кандидатът има следните
наукометрични показатели:**

ГРУПА А. Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна
степен "доктор" – **50 точки.**

ГРУПА В. Публикувана монография, която е представена като основен
хабилитационен труд - Споделената отговорност. Гражданските организации,
държавата и институциите за обществени грижи в България (1878-1939). С.,
2009, 375 стр., Военно издателство. ISBN-978-954-509-426-2. Автор на глави 3
и 4, с. 149-305, съавтор с В. Николова, с. 5-7, 306-374.– **100 точки**

Представената за рецензиране монография, в частта, която е дело на
кандидата е посветена на процесите, които протичат в обществената
благодетелност от двадесетте до началото на петдесетте години на ХХ
век, до наложеният с държавен диктат край на опитите за осъществяване

на благотворителна дейност. В текста са показани всички налични форми за подпомагане на лицата, които имат нужда от социална подкрепа. А те се оказват доста голяма и разнообразна група, като след войната, освен характерните за всяко общество групи за подкрепа, са прибавят и разнообразните жертви на военния период. Показани са разнообразните форми на благотворителност и е отделено място за законодателството.

Изследването е направено върху широка и разнообразна изворова база извлечена от различни архиви и други източници. Изводът е, че българската благотворителност има своите източници от възрожденската традиция и директното чуждо влияние. Ценни са страниците за женското присъствие, регионалните дейности, участието на отделните власти. Направената периодизация е напълно коректна и защитима. Не мога да не подчертая, че благотворителността произтича от фигури, които имат много важно значение за цялостната модернизация на страната, което показва, че българският елит, поел модернизацията на страната, не е далеч и от тази световна практика на благородно поведение към слабия. Приложените документи са не само добавка към текста, но са и отлична справочна основа за всеки, който евентуално се заеме с темата на регионално, персонално или национално ниво.

Несъмнен принос е доказаната в книгата първопроходната роля на обществените организации спрямо изоставащата в този момент държавна и административна политика и наложилата се по естествен път идея за взаимно сътрудничество. Абсолютно точен е изводът, че благотворителността е дело на гражданството и като манталитет и като местожителство, за разлика от индиферентното село в политически и

социален смисъл. Коректно е обяснението за направената дълбока промяна в междувоенния период по линията „държава – местна власт – гражданска инициатива“, която в следващия период ще премине към „повечето държава“ на деветнадесетомайците за да приключи с държавна намеса и ликвидация на всякакъв граждански елемент в тази сфера.

ГРУПА Г. Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд – **100 точки** Политиката като отговорност и изпитание. Теодор Иванов Теодоров 1859-1924. Кореспонденция, речи, спомени на съвременници. С., 2014. ИК „Петко Венедиков“. ISBN: 978-954-9870-68-8. 418 стр. Съавтор: Веска Николова

Книгата е посветена на един от най-интересните български политици от края на XIX и началото на XX в. Тя е документално свидетелство за живота му чрез подбрана кореспонденция, речи и спомени за него, които показват „политическия нерв“ на обществения живот в страната в това динамично време. Те разкриват определени страни от личността на българския политик, неговото ораторско майсторство, интересите и широката му обща подготовка и култура, акцентите и преценките му за събития и дейци от българската история. Освен документалната ценност на изданието, трябва да се подчертае и подробната биографична справка за един от най-дълго участващите в политиката лица.

Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 9 броя, оценени на 90 точки.

Студия в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 60 точки.

Публикувана глава от колективна монография - 20 точки

Статиите и студиите са публикувани в признати от НАЦИД списания и сборници. Те обхващат определени въпроси и проблеми от основното направление на изследване на доц. Р. Стоянова след нейното хабилитиране. Те обхващат няколко основни въпроса и изясняват какво е нивото на съпричастност на българското общество към съдбата на бежанците, поели към свободна България след войните, (№ 15 от списъка), където ги посреща общество с високо ниво на гражданска култура. Развитието на тази тема чрез анализ на законодателството и реалната политика на държавата да подпомагане на пострадалите от военните действия, както и частната инициатива за благотворителност е направен в отделна статия (№ 28 от списъка).

Разкрити са аспекти от въздействието на гражданските организации в социалната сфера върху процесите на модернизация на обществото чрез мрежата от социални институции, които са създадени за обществена благотворителност. Изтъкнато е как гражданските организации формулират и представят пред обществото проблеми, интереси и нужди, останали без внимание от страна на държавата и провокират обществения дебат (№ 19 от списъка), и как се съхранява паметта към дарителите, традицията за даряване, общите характеристики на благодетелите в общественото съзнание. (№ 26 от списъка). Много интересен е анализът на Пловдивския политически, културен и стопански елит зает и участващ в благотворителната дейност в града. Изводът, че в бившата румелийска столица няма етническо и религиозно разделение в подкрепата и за приоритетната роля, отредена на грижите за младото поколение е изключително интересен и се обяснява с

доминиращата роля на светския елемент (№ 36 от списъка). Това направление е продължено със студията „Грижата за социално слабите в големия град. Софийската община и системата за обществено подпомагане 1934-1939 г.“ (№ 14 от списъка). Тя показва промените в статута на местната власт и в социалната политика на държавата, въведени след 19 май 1934 г., и влиянието им върху столична община. Анализирани са различните насоки и средства за социално подпомагане в периода 1934-1939 г. и постигане на баланс между държавното и общинското начало.

Съвсем естествено е отделено внимание и на благотворителните фондове на БПЦ (№ 27 от списъка). Показана е особената роля на църквата в дарителския процес като институция и заетото от нея място не само като реализатор на личната воля на дарителя, но и като заемането на особената роля на транслатор на средства към образователната система на българите в Македония и Тракия.

Логичен и научния интерес към онези, които насърчават развитието на българската наука и образование чрез дарения на БАН и СУ, тяхната ефективност и резултати на общественото начало (№ 43 от списъка). В същото направление е и студията Държава, дарители и дарителство в България (№ 39 от списъка), която проследява създаването на нормативна база и стимулирането на дарителството, както и по важните дарителски практики.

Две статии (№ 20 и 41 от списъка) разглеждат личните съдби на двама български политика – Александър Малинов и Михаил Маджаров, като първият е представен като държавник и политик, а вторият привлича

вниманието поради публикуването на част от негов дневник, който обхваща тежките дни в края на първата година на Първата световна война.

Специална студия „Българската държава срещу „буржоазната“ филантропия“ (№ 35 от списъка) разглежда процеса за ликвидирането на гражданската традиция, за нейното компрометиране и отхвърлянето и като идеология. Тази студия е логично продължение на анализа направен за процесите в сектора още от края на XIX и началото на XX в. (№42 от списъка). Нееднозначното възприемане на дарителството в общественото пространство влияе върху неговия имидж и диференцират каузите – като се премине от възторженото отношение образователните дейности и пълно negliжиране на други, под погледа и с участие на местните и централни власти, което създава благоприятно отношение за този тип дейност.

В тази група показатели е и главата от колективната монография **Управление на Народния блок (1931–1934). – В: История на България. Т. 9.**

Освен това доц. Стоянова е съавтор на тритомната енциклопедична поредица Дарителството. Те не е част от представения списък с наукометрични данни, но са неразривна част от Един огромен по обхват енциклопедичен труд, който обхваща персоналните биографии на най-активните дарители и на институциите, които общество и държава изграждат в продължение на 73 години. В тази посока са още две изследвания, посветени на благодетелите на БАН, както и специфичен документален сборник за развитие на благотворителността. Участва и в енциклопедични справочници посветени на жените в академичната наука и русенските парламентаристи.

Още 22 статии и студии не са отразени в наукометричния списък. Всички те обаче имат пълното право да бъдат оценени по своята научна

стойност и те са неразривна част от общия научен потенциал на кандидата за професор, с което се надхвърля значително изискуемите 200 точки.

ГРУПА Д. изискуеми – 100 – представени 165 точки. Цитиранията представени за рецензиране покриват целия вектор на допустимите от закона възможности - **12**. Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове – 4; Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране – 5; Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране – 8.

доц. д-р Росица Стоянова **ПОКРИВА** напълно изискванията на закона и в последната група наукометрични показатели:

ГРУПА Е. изискуеми – 100 – представени 155 точки, както следва:

Ръководство на успешно защитили докторанти. Научно ръководство на 2 докторанти за придобиване на образователната и научна степен "доктор":
Красимира Цветанова Узунова. Диплома №33684/28.12.2009 г. – „Хасково между двете световни войни (1919-1939) и Стефан Николов Шивачев. Диплома №001046/12.07.2018 г. – „Ролята на община Пловдив за развитието на града през периода 1886-1944 година“. – **80 точки**

Участие в национални научни или образователни проекти - 3 – 45 точки:

„Дарителството. Дарителски фондове и фондации в България 1878–1951 г.“. Срок: 08.02.2001-01.09.2003 г. Позиция: член на научния колектив (рег. в НАЦИД); „Култура на дарителство в сферата на образованието: социални, институционални и личностни измерения“. Срок: 12.12.2014-22.11.2017 г. Позиция: член на научния колектив и координатор за историческата част на проекта (рег. в НАЦИД); Националната научна

програма „Културноисторическо наследство, национална памет и общественото развитие“ (КИННПОР). Срок: 2019-2021 г. Позиция: член на научния екип. (рег. в НАЦИД).

Ръководство на национален научен проект – 1 – 30 точки. Научен проект: „Акад. Иван Евстратиев Гешов (1849-1924) - държавник, общественик и учен, меценат на българската наука и култура“. Срок: 1.06.2014-1.06.2015 г. Позиция: научен ръководител.(рег. в НАЦИД).

Искам да подчертая, е освен тези, които са показани в таблицата за наукометрия, доц. Стоянова има участие като ръководител и е член на научния колектив в още три проекта: „Първата световна война и излизането на България от нея“. Срок: 1.06.2018-31.12.2019 г. Позиция: член на научния колектив и координатор. (рег. в НАЦИД); Научен ръководител „Българските задгранични представителства (1879-1918). Организация, структура, финансиране, задгранични представители“. Изпълнител: ас. Алека Стрезова. (рег. в НАЦИД) и „Енциклопедичен справочник и база данни „Жените в историята на академичната наука в България“. Из Срок: март 2017-март 2018 г. Позиция: член на научния екип (рег. в НАЦИД)

Рецензираните трудове показват, че доц. д-р Росица Стоянова е изграден учен, който притежава собствен място в историографския процес, с много ясна и точно определена сфера на научно проучване, с добра методологична подготовка и с изключително отношение към изворовия материал и постиженията на колегията. Анализите и привлечения изворов материал са лично творчество. Новите тези имат своето заслужено и гарантирано място в научното пространство.

В заключение искам да подчертая, че представените изследвания и извършената изследователска работа ми дават основание да заяви, че след своята хабилитация участникът в конкурса е продължил своите изследвания, умело работещ между две направления, което от своя страна ми дава пълна увереност да гласувам положително за присъждане на титлата „професор“ на доц. д-р Росица Стоянова.